



Från  
JAKTMARKER

## TJUGUFYRA TIMMAR I SKOGEN

Våren hade redan hunnit bli gammal och sommaren var i antågande. Det var därför på tiden, att den länge planerade färden upp till skogvaktare J—s bevakning uppe i bergslagsskogarna äntligen blev av. Vi skulle besöka orrspel och tjäderlekar, titta på gryt och rovfågelsbon och för övrigt njuta av allt det underbara naturen vid denna årstid har att bjuda på.

En lördagsmiddag startade vi från det trevna skogvaktarbostället för att tillbringa det närmaste dygnet i skogen. Bössorna lämnades hemma och i stället fick kikare och kamera ingå i utrustningen.

Vårt närmaste mål var en liten skogskoja, belägen cirka sju kilometer uppåt skogen, där vi hade möjlighet att tillbringa de få nattimmar det kunde bli tal om under en tur som denna. Vädret var gudaskönt med sol och värme, som man alltid

sätter särskilt värde på efter en vinter som den vi senast haft att genomgå, och vi väntade oss därför en härlig tur.

Ett par kilometers väg från bygden passerade vi en mosse, där orrarna hade spelplats. För att få en uppfattning om spelets storlek företog jag en närmare undersökning av densamma. Där fanns emellertid ytterst sparsamt med märken efter speltuppar, varför jag genast slog den tanken ur hågen att tillbringa morgontimmarna där med kameran.

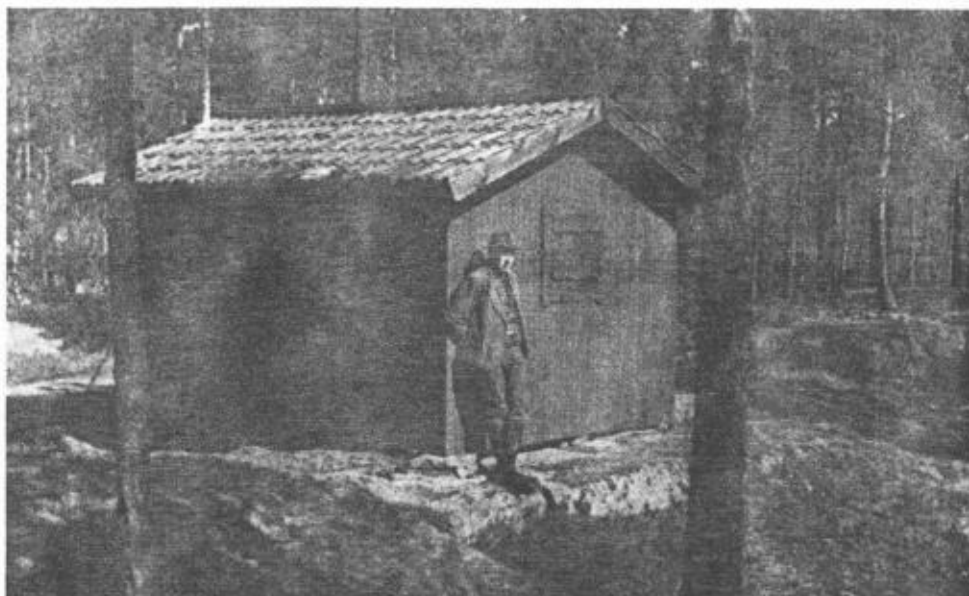
I en stor tall i kanten av en större mosse ej långt från vår skogskoja höllo ett par fiskgjusar på att bygga bo. Det var sent för årstiden och skogvaktare J. uttryckte sin förvåning över att gjusarna flyttat från sin gamla häckplats och nu, så sent på våren, börjat bygga på annan plats. "Men", tillade han, "det kan ju vara ett annat par som kommit

hit, men den saken ska vi undersöka på hemvägen i morgon."

Kojan var trevlig och låg behändigt till invid en nybruten väg, som sträckte sig rakt genom den milslånga bevakningsplatsen. Där funnos britsar och kokspis och för övrigt allt vad man kan behöva för en tids vistelse i skogen, och jag förstod att skogvaktaren, innan den nya vägen kommit till, i sin dagliga gärning

vi tänkte tillbringa efternatten. Avsikten därmed var dels att njuta av stämningen i tjäderskogen och möjligen få något fotografi av en spel-tupp, dels att kontrollera att någon tjuvjakt icke försiggick. En spelplats, som ligger så långt från regelbundna bevakningsmöjligheter, är alltid lockande för laglösa personer, särskilt i ransoneringstider.

En liten skogsväg förde från den



*Skogvaktare J. utanför skogskojan.*

Foto O. K.

haft stor nytta av den. Inredningen skvallrade också om den erfarne skogsmannens omtanke. Allt nödvändigt fanns, enkelt och praktiskt.

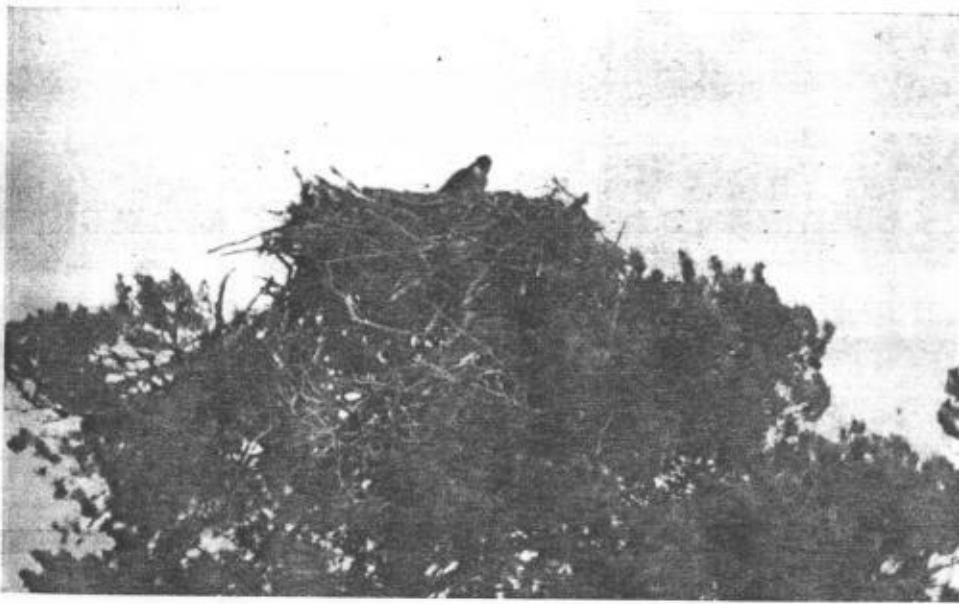
Så vädrades kojans, de förbommade fönstren öppnades och potatisgrytan sattes på, ty efter en flera timmars promenad i mossmärkerna med en försvarlig packning vill man ha mat, och den detaljen grejades nu i första hand. Sedan detta var undanstökat var tiden inne för en kvällstur, som skulle gälla ett förhandsbesök på en spelplats för tjäder, där

nybrutna vägen ned till speltrakten. Under vår försiktiga promenad utefter denna stig observerade jag på flera ställen fjädrar efter tjädertupp, och på ett ställe låg en stor, färsk stjärtpenna. Det var inget tvivel om att utefter denna stig helt nyligen en skjuten tjädertupp burits fram, och vi kunde endast hoppas på att vi i morgongryningen skulle kunna överraska vederbörande under hans ljusskygga verksamhet.

På en mossig berghäll i hjärtat av speltrakten syntes tydliga märken

efter att en speitupp där hade sin spelplats. I hast byggde vi på lämpligt avstånd från densamma en granrisskärm, i vilken vi fullt osedda skulle kunna följa händelsernas utveckling, och slutligen befriades vägen dit från ris och pinnar för att möjliggöra ett ljudlöst intagande av gömstället. Vid tiotiden på kvällen voro vi åter tillbaka i skogskojan för att få oss litet till livs och för att

men blottade sig slutligen tillräckligt för ett säkert skott. Då tjuren föll reagerade kon på ett mycket egenomligt sätt. I stället för att vid skottet ge sig av störtade hon fram till tjuren och började bearbeta honom med framfötterna på det mest hårdhänta sätt. Ja, hennes slag med framfötterna voro så våldsamma, att det riktigt dundrade i tjurskrovet och, som J. uttryckte sig, det riktigt



*Pilgrimsfalken har tagit fiskgjusens bo.*

Foto O. K.

vila ett par timmar, innan det blev dags för tjäderspelet.

Någon sömn blev det just icke tid till, men vi lågo någon timma och pratade om upplevelser från skog och mark och härunder berättade skogsvaktare J. ett äventyr från förra höstens älgjakt, som hör till de mera ovanliga. Gråhunden hade fått upp en älgfamilj, bestående av ko med kalv och en yngre tjur. Småningom kom J. inom skotthåll för djuren, som stannat i en ungskog. Tjuren föll sig som vanligt i skymundan,

följde med ragg upp, då kon lyfte fötterna för nytt slag. Först efter många försök kunde kon med tillhjälp av kastade käppar och stenar förmås att lämna platsen, så att tjuren kunde stickas och urtagas.

Episoden hör till de mera sällsynta. Självt har jag aldrig varit med om något motsvarande. Skogsvaktare J. är en vederhäftig skogskarl och jägare och jag har ingen anledning att betvivla hans berättelse. Nästa dag blev jag även visad platsen för den intressanta händelsen.

Vid halv ettiden på natten gjorde vi oss i ordning för tjäderspelet och strax före halv två voro vi utan missöden installerade i vår skärm. Några intressantare upplevelser under vår väntan förekommo emellertid inte. Den tupp vi bespetsat oss på att få se på hällen framför skärmen uteblev — kanske var det den som blivit tjuvskjuten — och vi fingo nöja oss med att på avstånd avhöra

gryt av mera alldagligt utseende, kom turen till fiskgjusarnas boplats från förra året. Redan på avstånd kunde vi konstatera, att boet var bebott, men nu icke av fiskgjuse utan av själva pilgrimsfalken. Vid vårt närmande flögo de båda fåglarna ivrigt kacklande omkring boplatsen och visade på allt sätt, att vårt besök var mindre önskvärt.

På detta sätt blev alltså orsaken



☞ Nötskrikan visade sig ett tag vid boet.

Foto O. K.

ett par tuppar spela. Tjäderhönorna hade säkerligen redan mera allmänt börjat ruvningen, ty endast en sådan hördes kackla. För övrigt förekom intet anmärkningsvärt. Vid fyrtiden på morgonen voro vi åter tillbaka vid kojan och rustade oss för uppbrott, medan här och där i mosskanterna kring kojan en och annan "skvaltorre" lät höra sig. Hemfärden skulle ske i etapper med besök på olika platser av intresse.

Vid sextiden skedde uppbrottet, och sedan vi först tittat till ett par

till fiskgjusparets ombyte av boplats klarlagd. Pilgrimsfalken hade helt enkelt kört bort fiskgjusarna och lagt beslag på deras vackra bo. En dylik händelse är säkerligen icke alltför sällsynt. För några år sedan konstaterades samma förhållande på Norunda häradsallmänning strax norr om Uppsala. Även där tvingades gjusen lämna sitt gamla bo åt pilgrimsfalken.

Efter att ha undersökt ett gammalt, numera obebott bo av duvhök och tittat på ett gryt, där säkerligen

grävling höll till, gjorde vi en stunds uppehåll vid det s. k. "Ringmossröset", en plats där enligt sägnen Västmanlands sista björn blev skjuten. En annan version om rösets tillkomst är, att denna plats varit en allmän samlings- och viloplats för folk, som hade sina färdvägar över dessa skogar. Vilket som är den riktiga tydningen lär väl vara svårt att få reda på.

av att det stod så trångt till. Då jag sålunda icke kunde få en bild, som kunde göra detta praktträd full rättvisa, fick det hellre vara. Med skogsvaktarens förståelse för naturvärden av detta slag lär det väl ännu åtskilliga år få behålla sin plats till glädje för traktens fåglar.

Under stämplingsarbete hade skogsvaktaren några dagar tidigare hittat ett bo av nötskrika och i närheten



Vid Ringmossröset. Möjligen sköts här Västmanlands sista björn.

Foto O. K.

Nästa nummer på programmet var en jättestor asp med en mängd bohål av större och mindre dimensioner. Det var ett sådant där riktigt pampigt och inventiöst träd, som ger boplättigheter åt en mängd fåglar och som sålunda, trots den plats det upptager, likväl bör få stå kvar som en ringa ersättning för alla de andra boplatser av liknande slag, som vår moderna skogsskötsel berövar djurlivet.

Trädet var en sevärdhet och jag hade gärna tagit en bild av det, men tyvärr var detta omöjligt på grund

därav ett sådant av ringduva. Som dessa bon lågo i vår väg, passade vi på att besöka dem. Nötskrikans bo är annars ganska svårt att få tag i, och man hör ofta gamla skogskarlar bekänna, att de aldrig träffat på ett sådant. Dessa fåglar äro mycket hemlighetsfulla vid häckplatsen. Ehuru de själva äro så allmänt förekommande är dock fyndet av ett dylikt bo något av en raritet. Tyvärr medgav icke tiden att vidtaga några anstalter för fotografering. Jag tog en bild av ungarna och gjorde ett snabb-

skott med kameran på en av de gamla fåglarna, som ljudlöst slog till i en tali invid boet.

Boet var byggt mellan två yngre granar i dubbel manshöjd över marken. Det var uppfört av torra kvistar och fodrat med fina rottågor. Det innehöll fyra mer än halvvuxna ungar, som tysta som mumier lågo nedtryckta i den jämförelsevis djupa bokorgen. Ringduveboet bestod som vanligt endast av några torra kvistar, genom vilka man underifrån kunde skönja de båda vita äggen.

Vårt sista mål för dagen utgjorde besöket vid ett kråkbo, som låg i närheten av en idylliskt belägen liten skogssjö. Boet låg illa till för foto-grafering i övre tredjedelen av en lång, smäcker gran och var skyddat från insyn utifrån genom andra närstående granar. De täta kalkstänken under boträdet tydde på att det fanns ungar där uppe.

Himlen hade frampå middagen börjat mulna betänkligt, och just då vi skulle lämna ormvråksboet föll en

regnskur, som kom oss att söka skydd under ett par närstående granar. Härunder hörde vi ilska kråkskrän, vilka hastigt närmade sig, och strax därpå kom den gamla vråken infärande i boet med två näsvisa kråkor i släptåg. Kråkorna stannade i sjökanten, och vråkhonan hade antagligen haft för avsikt att under regnskuren som skydd ligga över ungar. Nu blev hon skrämmd av vår närvaro och begav sig jamande iväg. Då vi icke i onödan ville störa, lämnade vi skyndsamt platsen. Därmed var också i stort sett denna dygnslånga skogstur avslutad.

Sista poängen var utsikten från det höga bergspartiet strax ovanför skogvaktarbostället, som utgjorde en skarp gräns mellan skogen och den odlade bygden. Där uppifrån högsta punkten hade man en underbar utsikt över Västerfärnebo-slätten med dess åkrar, gården och lövskogsbac- kar samt röda, välhållna gårdar. En vacker bild av en välmående jordbruksbygd.

*Olof Knöppel.*

